

Folkestrejkerne 1943

Hvorfor opstod strejkerne?

Selv lå jeg hamrende syg i isolation på Blegdamshospitalet, så derfor vil jeg lægge hovedvægten på beskrivelse af folkestrejkerne i 1944 og må nøjes med kilderne for strejkerne i 1943:

I sin bog *Myte og Sandhed i besættelseshistorien af Aage Trommer* får vi en grundig information, og da jeg fornemmer, at han er nærmest virkeligheden, dvs. den, der bedst skelner mellem skidt og kanel, eller rettere forbigår efterkrigstidens skønmalerier og efterrationaliseringer, hviler den følgende fremstilling hovedsagelig på egne vurderinger og på oplysninger fra Trommers bog.

Tyskerne var trængt på alle frontafsnit, man kunne se lys forude, og danskerne var dødsenstrætte af de tyske overgreb, man ville gerne give igen af et godt hjerte. Befæstningsarbejderne på Vestkysten sandsynliggjorde en invasion i Europa.

Folket i al bred almindelighed havde opsparet en harme, et had om man vil, til tyskerne og til samarbejdsfolkernes sniksnak og æreløse underkastelse.

Krigslykken vendte

1943; 2. februar Tyskerne kapitulerede i Stalingrad

13.05 Tysk kapitulation i Tunis. Tyskernes forårs- og sommeroffensiv på Østfronten var endt med knusende nederlag. De russiske offensiver trængte tyskerne tilbage på „sejrrige”, elastiske tilbagetog.

10.07 Allieret landgang på Sicilien; Mussolini tages til fange.

Japanerne overfalder Pearl Harbour. Hitler erklærer USA krig.

Tyske straffe

3.02: 12 personer idømmes fra 1-10 års fængsel for hjælp til kaniner (faldskærmsfolk).

27.03: 8 dømmes for sabotage fra 1,5 til 4 års fængsel i Aalborg. Sabotager næsten dagligt mod fabrikker og jernbaner overalt i landet. Afdeling indrettes i Horsens Statsfængsel til afsoning af straffe afsagt ved tysk krigsret.

09.04: Tysk presse offentliggør fundet af massegrave ved Katyn. Goebbels beskylder russerne for massakren på tusinder af polske officerer. Den polske eksilregering i London kræver en undersøgelse. Røde Kors foretog en undersøgelse, hvor danske læger deltog. Man fældede ingen endegyldig dom. Alle troede, at man igen stod overfor en af de utallige tyske propagandatricks.

Russerne beskylder nazisterne for at have foretaget massakren.

Efter krigen fører russerne «bevis» efter «bevis» frem ved Krigsforbryderdomstolen i Nürnberg, blandt andet vidner. Der bliver afsagt domme, og der henrettes. Massakren skulle således være udført af nazisterne. Læs: Folkemord og Korstog af

Martin Evald Jensen si 48 – 59.

1.1990 indrømmede Sovjets præsident Gorbatsjov, at Sovjet var ansvarlig for krigsforbrydelsen, der var udført efter ordre direkte fra Stalin.

Norske holdninger

Civil ulydighed

20.02.1942. Mellem 8.000 og 10.000 af Norges omkring 12.000 lærere protesterer mod tvunget medlemskab af nazistisk fagforening, der er første led i Quislings forsøg på at oprette en nazistisk stat i Norge.

25.02. Det norske Quisling-regime betragter lærerprotester mod tvunget medlemskab af nazistisk fagforening som officielle opsigelser og lukker skolerne på grund af mangel på brændsel. Skolerne anvendte træ som brændsel.

06.03. Det norske undervisningsministerium modtager tusindvis af protestbreve mod lukningen af skolerne.

Det anslås, at op mod 10 procent af den norske befolkning deltog i protesten.

07.03. 300 norske lærere «indkaldes» til samfundstjeneste.

15.03. Deadline for norske læreres accept af Quisling-regeringens samfundstjeneste.

20.03. Norsk politi deltager i arrestationen af 1.000 mandlige lærere. Lærerne i Sydnorge sendes til kz-lejren Grini ved Oslo, hvor kun tre af lærerne underkaster sig og bliver medlemmer af nazisternes fagforening.

31.03. De norske lærere i Grini flyttes til Jøstadmoes kz-lejren ved Lillehammer, 200 km nord for Oslo. Hertil kommer i alt 387 lærere.

15.04. 500 norske lærere sendes fra Jøstadmoes via Trondheim til kz-lejr i Kirkenæs i Nordnorge.

22.05. Quisling, hans regimes undervisningsminister og landets politichef ankommer til Stabekk gymnasium, som omringes af norsk Gestapo.

«I har ødelagt alt for mig», råber Quisling til lærerne, som arresteres.

22.05. De lærere, som havde været fraværende under Quislings besøg på Stabekk gymnasium, melder sig selv til politiet. De vil også arresteres.

09.07. Norsk pacifist i kz-lejr. Den norske pacifist Olaf Kullmann dør i kz-lejren Sachsenhausen. Hans norske medfange i Sachsenhausen, Øverland, skriver digtet Olaf Kullmann.

16.09. Quisling-regimet giver op og begynder hjemsendelsen af lærerne fra kz-lejren i Kirkenæs.

Den brændte jords teknik

Da de tyske tropper trak sig tilbage fra Østfronten gennem Finland, sprænger g ødelægger de alt, som kan have værdi for fjenden (russerne). Norske familier drives ud af deres huse, som afbrændes.

Familierne – gamle – unge – børn var overladt til en vinters polar-kulde uden nogen form for at kunne søge læ og uden mulighed for at få mad. Organisationen Aldrig mere Krig startede et hjælpeprogram få dage efter kapitulationen, det var forberedt under krigen.

Marts – Rigsdagsvalg – maj kommunalvalg

Danske holdninger

23.03; 1943: Rigsdagsvalg = Folketingsvalg i dag;

05.05: Kommunalvalg; kommunisterne opstiller «illegale lister» og får overalt overraskende stor tilslutning, størst med 19 % af stemmerne i Nakskov.

Da disse to valg af historikere og andre er blevet og stadig fortolkes med ret så varierende og modstridende udsagn bringes her nogle hovedpunkter. Det bliver derefter op til dig at finde din personlige vurdering og fortolkning.

Nogle endnu ubesvarede spørgsmål

Valgperioder var udløbet, og valgene skulle derfor foretages i henhold til eksisterende valglove.

Formål og interesser?

Tyskernes? Samarbejdspolitikernes?

Rigsbefuldmægtigede dr. Werner Best beder i skrivelse til Auswärtiges Amt om, og får tilladelse til at gennemføre Rigsdagsvalget.

I det følgende refereres til dokument (Best 1) af Hauptmann R. Daub Feldpostnr.: 17 632 H Qu. Af d. 2.4.43. stilet til Oberst von Wedel, Oberkommando der Wehrmacht, Bendlerstrasse 13/ 15, Berlin.

(Best. 1) oversat i uddrag:

Best synspunkter:

«Folkeafstemningen vil uden tvivl gå over i historien som en bekræftelse på samlingspartiernes resultater. Valgresultatet vil bekræfte den stærkt tyskvenlige regering og en række af dens medarbejders succes.»

.....Dr. Bests formål er bevise det danske folks tilslutning til samarbejdspolitikken, dermed kunne han bedst fortsætte og sikre dansk industris og landbrugs leverancer til Tyskland og bevare en smuldrende popularitet i førerhovedkvarteret.Dr. Best har nu fået sin politik berigtiget, idet Danmark i dag har leveret 100.000 t. flæsk til Tyskland, lige så meget smør, fedt og andre varer (meget nær den tyske befolkning behov for en måned) og at det i også fremtiden gælder om at sikre disse enorme leveringer. Frem for alt må hele vor politik overfor danskerne være indrettet herpå.

Af alle de besatte lande

var Danmark den vigtigste leverandør af fødevarer

Samarbejdspartierne formål var udover den traditionelle, indflydelse – magt, ønsket om og håbet på en folkelig opbakning bag samarbejdet med tyskerne.

Hvis DNSAP (nazisterne) ikke gik frem, kunne det tolkes som et uigenkaldeligt nej – farvel til nazismen og en bekræftelse på, at vælgerne sluttede op om vort parlamentariske og demokratiske system.

Valgpropaganda

De «lovlige» partier valgte nationalistisk bragesnak med sang og blafrende Dannebrog som baggrund. De var dygtige og på trods af, at de førte en tvetunget tale gjorde propagandaen indtryk.

Danskeren gik til valgurnerne under sloganet: STEM DANSK.

Hvad det så end kunne være.

Christmas Møller opfordrer fra London til at stemme på de gamle partier.

Modstandsbevægelsen opfordrer til at stemme blankt.

Her anes en splittelse; sandsynligvis med baggrund i de forhold som rådede i et besat og underkuet land.

Et frit valg i et frit land havde sandsynligvis afdækket mudderpølene og dermed forårsaget et ganske andet forløb.

Stemmedeltagelsen var rekordhøj 91%; men befolkningen fulgte ikke modstandsbevægelsen. Kun 20.000 stemte blankt.

Hvorledes kan/skal afstemningen tolkes?

Ingen tvivl, hos nazisternes medløbere:

Valgresultatet var belønning for et godt samarbejde.

(Best 1) «Det danske nationalsocialistiske partis ringe resultat har næppe overrasket nogen, da den danske partifører i de sidste år har ført en overordentlig slet personalepolitik og trods åbenbare begunstigelser ikke har formået at forklare tyske holdninger og hensigter og dermed vinde en større tilhængerskare».

Kommentar

Hermed gik det tyske terrorregime fri, skylden var partifører Fritz Clausens. Denne mistede yderligere tysk økonomisk støtte og måtte forlægge førerhovedkvarteret fra København til sin landbesiddelse for at reorganisere partiet.

Husker du Hedtofts udtalelse i 1941? Han sagde:

«Er der ingen grænse for, hvor vi (socialdemokratiske politikere) siger stop og nej? Kan vi over for vort parti, over for landets befolkning, over for vore nordiske brødrefolk, over for vor egen samvittighed og historien blive ved med eftergivenhed?

Kan vor bevægelse og landets befolkning forstå alt dette uden at tage skade på deres sjæl? Er ikke denne principløse eftergivenhed en håbløs taktik, som blot fremmer den indre opløsning og det indre moralske sammenbrud – som er den æreløse selvopgivelses uundgåelige konsekvens?»?

Afslørede valget folkets opbakning omkring den førte samarbejds-politik?

Gik danskerne ind for fortsat samarbejde med besættelsesmagten?

Gik danskerne entydigt ind for demokratiet, og/ eller var det et tordnende nej til nazisterne?

Kan den manglende tilslutning til modstandsbevægelsens opfordring tolkes som mangel på eller misforstået fædrelandskærlighed?

Hvad kan det nytte? Eller en egoistisk tankegang – at Fanden hytter sine – jeg hytter mig med sloganet:

Lille mis på vejen dér, hvis er du? Jeg er sku min egen?

Var deres indre opløsning og indre moralske sammenbrud nu åbenbart for alle? Også for Hr. og Fru Jensen? Tog det danske folk afstand fra dem ved at smide dem ud d. 29. august?

Senere vil vi se på, om d. 29. august stoppede deres moralske forfald, eller om de fortsatte på glidebanen, med deres landsforræderi med den skæve våbenfordeling – blandt andet.

Som de fædrelandsskærlige opofrende foregangsmænd de påberåbte sig at være, skulle man have forventet, at når de nu af egen fri vilje gjorde sig selv arbejdsløse, ville de undlade at lette samfundet for skattekroner.

Men de undså sig ikke for i denne «arbejdsløshedsperiode» at hæve deres fede hyre krigen igennem. Er det en politisk sandhed med modifikationer, når de senere påstod, at de gik selv?

Sagt på anden vis: En politisk, lodret løgn?

Var de kloge nok til at se, at forsvandt de ikke nu, ville de blive aflivet som forrædere? Populært sagt, var dynen, som de hævdede at beskytte deres landsmænd med, blevet for kort?

Frygtede de, at folket ved et opgør igen tog dig selv til rette – oversat frygtede de at blive slagtet under de lange knives nat?

Fandt samarbejdspolitikere selv denne grænse?

Havde de principper? Hvilke?

Havde – har politikere samvittighed?

Eller spillede tyskerne trumf ud og stillede krav, som de hvor gerne de end ville ikke kunne honorere uden senere at blive aflivet?

En væsentlig årsag til d. 29. august var den militærstrategiske kendsgerning, at Værnemagten nu opfattede den danske Hær og Flåde samt den danske befolkning som tysk fjendtlige og dermed en trussel i tilfælde af allieret invasion, derfor ville Værnemagten have det danske forsvar afvæbnet og interneret.

Planen for aktionen havde kodeordet Safari og blev planlagt allerede fra februar 1943.

Folkeoprøret d. 29. august 1943

Samarbejdspolitikere blev smidt på porten

Politikerne var passive – men var de nu også det?

deres uskrevne ordre til vort forsvar var:

Gør ikke noget – det er farligt,

alligevel giver admiral Vedel ordren:

Sænk – og de sænkede flåden, men Hæren overgiver sig, endnu en gang. Igen uden kamp

Hæren forærede alle sine våben til tyskerne

Stimmungsbericht

Sidst i august bliver jeg på mit arbejde meget hurtigt så syg, at to af mine lærekammerater må hjælpe mig hjem.

Temmelig hjælpeløs bliver jeg nødtørftigt vasket og lagt i seng. Mor er ikke i tvivl, hun ringer efter dr. Solow, vor russisk – jødiske læge, og kort tid efter er han på pletten.

Penicillin var ikke kommet til Danmark.

Lungebetændelse var en livstruende sygdom

De skjuler ikke deres bekymring, og snart efter bæres jeg ned i en ambulance, det går mod Blegdamshospitalet. Dette hospital adskilte sig fra andre hospitaler ved at have epidemiafdelinger, det vil sige afdelinger, som man isolerede for at hindre farlige sygdommes smitten.

Jeg var mistænkt for at have polio, børnelammelse.

Dengang en frygtelig og dødsensfarlig sygdom, som hvis ikke man døde af den, kunne man blive invalideret i uhyggelig grad.

Sygdommen har vi i snart mange år været forskånet for, takket været de lægevidenskabelige fremskridt med vacciner. Danmark har også her været i front, ikke mindst med de vacciner, som vi har sendt til børn i ulande. Polio = børnelammelse en invaliderende eller dræbende sygdom

I 1985 arbejdede jeg i det nordlige Bangladesh med handicappede børn. Et af mine yndlingsbørn var Salem, lam af polio og epileptiker

Danmark leverede i flere år vaccine mod polio, så børn selv i de ødeste områder blev vaccineret. Når jeg nævner dette, er det, fordi jeg her oplevede en følelse af stolthed og taknemmelighed over at være dansk. En følelse jeg tit savner.

Flere gange reddede jeg Salems liv, hvilket senere gav problemer med hans mor, en dejlig, gæv kvinde, som gav mig en skideballe, da jeg rejste. Hun syntes, jeg var noget af en vatpik, når jeg bare rejste nu, hvor børnene havde knyttet sig til mig, nu hvor det bare gik fremad.

Salem kunne ikke synke, så bare det, at få mad i ham uden at kvæle ham, var et problem, især da vi manglede alt, selv noget så banalt som en suttekop.

I uger ligger jeg lammet af feber, og en nat lyder drøn på drøn; på sygeplejerskerne kan man mærke, at situationen ude i byen er katastrofal.

Hvad sker? Rygterne svirrer, men jeg er simpelthen for udmattet til at sanse noget. En sygeplejerske kommer ind. Klokken er fem morgen, hun rejser mig op i sengen, støtter mig med puder og peger mod et vindue; der står min mor, Else. (Besøgende kom ikke ind, så længe man lå i isolation).

Hvad ville hun? Hvorfor kører hun tværs gennem København på cykel midt om natten, medens bombers hule drøn og skyderi fra alle vinkler står om ørerne på folk? Hun var kørt derud for at være sikker på, at hendes barn ikke deltog i krigshandlingerne.

For at være helt sikker bad hun om en samtale med lægen for afdelingen og gjorde det klart for ham, at han skulle holde mig inde, til der igen var ro i København. Gjorde han ikke det, ville hun personligt tage sig af ham.

Han havde intet besvær med at holde sit løfte, for en nat skulle jeg på toilettet, og da jeg var noget genert anlagt, når sygeplejersker hjalp mig, prøvede jeg forsigtigt at sætte benene ud og gå selv.

Men, men, jeg kunne ikke stå, faldt om og forsøgte derefter at kravle ud på toilettet. Nærmest bevidstløs blev jeg fundet på gulvet og fik alle tiders skideballe.

Flere af sygeplejerskerne spurgte interesseret, hvad jeg dog lavede, siden min mor var så skræmt.

Selvfølgelig holdt jeg mund, men fik dog smuglet illegale blade ind til dem.

Da der senere opstod sød musik mellem mig og en sygeplejeelev, fik jeg her nogle tilholdssteder, som jeg jævnlige benyttede i min illegale periode.

Generelt kan jeg sige, at sygeplejersker i alle aldre og alle udgaver var nogle af mine bedste støtter, og hos dem fandt jeg nogle af mine bedste logier.

Selv mange år efter mindes jeg med den største glæde de mange og lange samtaler, jeg havde med «farmor», noget familie til Gylling, en gæv sønderjyde, og hendes kollega. De var begge ansat på Finsen, på afdelinger med håbløst syge kræftpatienter.

Menneskeværd, menneskerettigheder fik vi vendt og drejet, og disse to bidrog til en livsopfattelse, som jeg stadig værdsætter.

Begge var verdensmestre i at skaffe logier, selv når det så værst ud. Hvad lærte Aage? Sygeplejersker er dejlige, bare man ikke fejler noget. Det tog over en måned efter dette sygeleje at komme til kræfter igen. Det var lungebetændelse; som dengang betød to måneders sygdom – i vore dage takket været penicillin højst en uge, men dengang en livsfarlig sygdom.-

August-oprøret 1943

Var strejkerne spontane? Lokale fænomener?

Karakteristiske træk for strejkerne

Strejkerne opstod spontant i provinsbyerne, mærkværdigvis nok ikke i hovedstaden, uden nogen form for koordinering og uden et fælles mål, men karakteristisk for dem alle er at:

Årsagerne er hver gang lokale tyske provokationer, flere steder fremkaldt af de tyske straffe for udførte sabotagehandlinger og af tyske herremænds voldelige optræden, derfor bliver kravene præget af de lokale forhold. Strejkerne fremkaldtes af lokale sabotager, der udløste:

Spærretid – udgangsforbud – undtagelsestilstand krigsretstilstand – – standretter.

Blot nogle af de tyske herreretter, som serveredes for os danske. Forskellen var for mig stort set ens, en stormagts terror mod våbenløse civile.

Når tyskerne brugte definitioner på deres terror, var det først og fremmest for at bringe terroren i en tilsyneladende overensstemmelse med internationale konventioner.

Bekanntmachung er vist både for 1943 og 1944.

De tyske straffe var kollektive. Da straffens begreber og betydning for en befolkning kan være vanskelige at skelne imellem, bruger jeg eksemplets magt.

1943: 06.08 På havnen i Esbjerg sætter sabotører ild til 400.000 fiskekasser. Bålet oplyste den mørklagte by; tyskerne indfører som straf spærretid – udgangsforbud fra kl. 22 til 5 morgen.

10.08: Esbjerg; Danmarks første folkestrejke

Generalen henviser til Haager – Landkrigslovens paragraffer, det skulle retfærdiggøre – lovliggøre de tyske forbrydelser.

Ved at bringe de tyske herreretter her, får du en mulighed for at forstå danskeres hverdag under det tyske åg.

Samarbejdspolitikernes tro væbnere – historikere påstår, at samarbejdspolitikerne samarbejdede med fjenden for at bevare Danmarks suverænitet.

Lykkedes det? Var der noget at bevare?

Esbjerg, den 29. August 1943

Bekendtgørelse

De tyske Besættelsesmagter ved, at den danske Regering ikke mere er stillet til at opretholde Lov og Ret i Danmark. De vil fremsætte de nødvendige Ordre for at sikre sig mod enhver Fare, som de tyske Besættelsesmagter kunne lide at blive udsat for. Derfor har de besluttet at indføre en Undtagelsestilstand i Danmark.

militære Undtagelsestilstand

I Danmark

Med øjeblikkelig Tverd meddeles jeg følgende:

1. Enhver person, og Enhver person med de offentlige Myndigheder og Embedsmænd, skal ligeså hurtigt som muligt indgive deres Enhver Personlige Gjenstande. De skal indleveres de nødvendige, som bliver givet til de tyske Besættelsesmagter.
2. Sammenligninger og Forskninger af alle med 3 Personer som Ophold og som offentlige Steder er forbudt, ligesom er alle Forsamlinger, og alle de andre offentlige, lokale.
3. Udgang fra Landet til Marokko, Algeriet, og andre Stater er også forbudt. Dette gælder for alle, som er i Danmark.
4. Indvandringsbevægelse til Danmark, Norge og Sverige er forbudt.
5. Enhver Person er forbudt at rejse til Sverige, Norge eller andre Stater uden tilladelse fra de tyske Besættelsesmagter. Dette gælder for alle, som er i Danmark.

Overenskomsten af internationale Besættelsesmagter vil blive overholdt med de tyske Besættelsesmagter.

Med Høflighed: Generalkonsulaten i København, den 29. August 1943.

Indvandringsbevægelse til Danmark, Norge og Sverige er forbudt. Dette gælder for alle, som er i Danmark.

**Den Overstøttelsesbefehl for de tyske
Troppe i Danmark**

Lørdag og søndag gadeoptøjer og slagsmål. Mandag formiddag går smede i strejke. Fagforeningsfolk (læs pampere), politi og den tyske kommandant forhandler, om eftermiddagen afblæses strejken.

Tirsdag nedlægger arbejdere på befæstningsværkerne arbejdet, og da de vender tilbage til Esbjerg, nedlægges arbejdet på alle byens arbejdspladser. Onsdag lukker forretningerne, alle kontorer, også politiets.

Københavnske fagforeningsfolk og politikere har på egen hånd uopfordret forhandlet med tyskerne og fremsætter et forligstilbud. Esbjergensernes krav var:

Hæv udgangsforbudet, så går vi i arbejde, dette krav blev opfyldt.

Ikke-vold og civil ulydighed sejrede over en krigsmagt.

17.08. Tysk terror i Odenses gader.

18.08. Folkestrejke i Odense; alt arbejde nedlægges på Odense Banegård; strejkerne breder sig på Fyn til Assens, Nyborg og Ringe; i Jylland til Esbjerg, Aalborg, Århus og Fredericia, i alt generalstrejke i 17 provinsbyer, men ikke i København.

I Odense sænker en kommunistisk sabotagegruppe den tyske mineudlægger «Linz»; skibet hæves, og den tyske kommandant udsætter tyske vagter. Arbejderne protesterer, putter næverne i lommerne og ser passivt til. Kommandanten forbyder arbejderne at komme ind på deres arbejdsplads.

Tyskerne truer og trygler.

Svaret var: «*Fjern vagterne*».

Vagterne blev fjernet og arbejdet genoptaget.

Ikkevold og civil ulydigheds sejr over en krigsmagt

Det nyttede; odenseanerne fik blod på tanden

Tyske straffeforanstaltninger – Gegerterror

Sabotage mod fabrikken Thrige

En borger stikkes ned af en tysker med en bajonet, og så er demonstrationer, gadeslagsmål og strejker i gang. Kampene i Odense var blodige og forbitrede og bredte sig hurtigt til Svendborg, hvor nogle fulde tyske marinesoldater turede rundt med byens piger og provokerede til de mange slagsmål.

Skal vi i dag tolke billedet, hvor folkets vrede er vendt mod ordensmagten, virker det vel uforståeligt og meningsløst på de fleste. men på dette tidspunkt af krigen har dansk politi endnu ikke markeret sine holdninger.

Politiet opfattedes som loyale overfor samarbejdspolitikere – derfor angribes politiet. Billederne er fra Folkestrejken i Odense.

Danskerne er efter min opfattelse et roligt, fredsommeligt folkefærd, konfliktsky for at sige det pænt – så længe de har leverpostej nok.

Men kommanderer man, eller jager man med dem, bliver de sure, så er det slut, og så er de ret ligeglade med konsekvenserne.

Der er trods alt en grænse. Men hvor?

Havde sabotagen
pustet liv og mod i
danskerne?

Loyalitet overfor samarbejdspolitikerne målt i %

Myte – virkelighed i 1943?

Diagrammerne tager som udgangspunkt begivenheder af særlig betydning.

Luftangrebet på B&W. Tyskernes «krigslykke», som vendte med nederlaget ved Stalingrad.

Statsminister Buhls stikkertale sep. 1942 og folketingsvalget, hvor vælgerne fulgte samarbejdspolitikere og ikke modstandsbevægelsens parole, dette er væsentlige dele af mit vurderingsgrundlag.

Holdningerne er målt ved handlinger og ikke ved tomme ord, kolde skuldre – alsang – algang – Royal Airforce-huer eller kongemærker. Man måler ikke en længde med et litermål.

Det hjælper ikke, når man til havs skal gøre brug af skibsmotoren, at der i reklamerne kunne læses, at den udviklede 250 hestekræfter, når der ingen effekt er på skruen, når den skal bruges. (Skruoeffekt = virkningsgrad.)

Det målte afhænger af, hvad man måler, og hvad man måler med. Dette er en måling foretaget med mine mildeste briller.

Hvor grænsen mellem at være holdningsløs og landsforrædder ligger, er hårfin og særdeles vanskelig at afgøre.

Personligt mener jeg, at den ligger der, hvor man tilbyder sin tjeneste, og der hvor man anstregte sig mere, end man var nødsaget til.

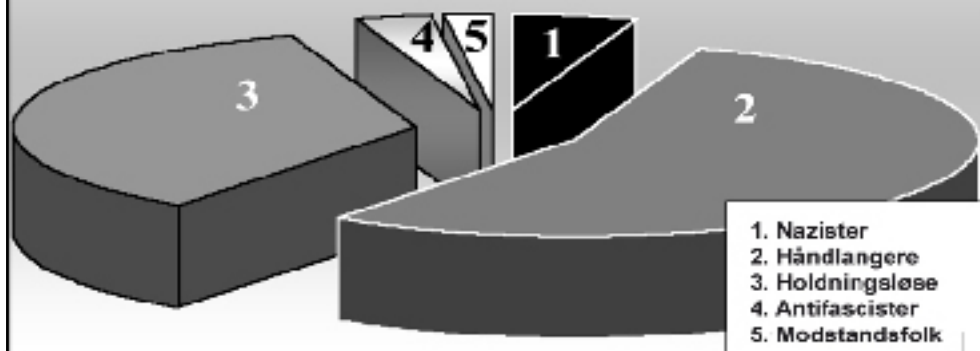
Hvis dette kriterium var brugt ved retsopgøret, ville det have knebet endnu mere med at skaffe plads i de danske fængsler efter krigen.

Diagrammerne i % er en inhabil non-eksperts subjektive og uvidenskabelige vurdering baseret på en forvildet, hensynsløs, ungs oplevelser og erfaringer.

Men jeg vil alligevel godt vædde ti stegte rødspætter med salt på halen på, at de trods min dybeste beklagelse afspejler, den virkelighed, størsteparten af den tids politikere og danskere med så stort held siden har forvansket.

Ich war dabei. Leider!

august 1943 samles et splittet folk?

General von Hanneken bekendtgør magtovertagelsen;

For at muliggøre en hurtig pådømmelse af forbrydelser af den art, som der flere gange er forøvet af den københavnske underverden, er de tyske domstole på Sjælland blevet bemyndiget til at pådømme de for dem påklagede forbrydelser under anvendelse af Standretsprocedure.

25.06: Forbud fra officiel tysk side mod kørsel med lastbiler og varebiler i Storkøbenhavn mellem kl. 16 og kl. 5

26.06: Forordning om spærretid i Storkøbenhavn.

Forbud mod ansamlinger og møder. Fra officiel tysk side bekendtgøres: Af hensyn til den offentlige orden og sikkerhed er der med virkning fra mandag den 26. Juni 1944 truffet følgende Anordninger for det storkøbenhavnske byområde:

1. Det er forbudt at færdes eller opholde sig på offentlige gader, veje og pladser i tiden fra kl. 20 til 5. Undtagelser kræver særlig tilladelse, om hvilken andragende skal indgives til de danske politimyndigheder.

2. Ansamlinger af mere end fem personer er forbudt på offentlige gader, veje og pladser.

1943: 24.06; Standretter indføres i det sjællandske område.

24.08: Himmler udnævnes til tysk indenrigsminister.

28.08: Dr. Best stiller en lang række krav i to noter til den danske regering.

29.08: Undtagelsestilstand.

Kopenhagen, den 29. August 1943.

Bekanntmachung

Die jüngsten Ereignisse haben gezeigt, daß die dänischen Behörden nicht mehr in der Lage sind, Ruhe und Ordnung in Dänemark aufrechtzuerhalten. Die von feindlichen Agenten angezettelten Unruhen richten sich unmittelbar gegen die deutsche Wehrmacht. Ich erkläre daher im Sinne der Artikel 42 - 56 der Haager Landkriegsordnung den

militärischen **Ausnahmezustand**

in Dänemark.

Mit sofortiger Wirkung ordne ich an:

1. Die Beamten und Angestellten der öffentlichen Behörden haben ihre Dienstgeschäfte loyal weiterzuführen. Sie haben den Weisungen der eingesetzten deutschen Aufsichtspersonen Folge zu leisten.
2. Zusammenrottungen - Ansammlungen von mehr als 2 Personen - in der Öffentlichkeit sind verboten, desgleichen alle Versammlungen, auch die nicht öffentlichen.
3. Die Polizeistunde wird auf Eintritt der Dunkelheit festgesetzt. Mit diesem Zeitpunkt ist auch jeder Verkehr auf der Straße untersagt.
4. Jeder zivile Nachrichtenverkehr ist vorläufig verboten.
5. Jeder Streik ist verboten. Aufhetzung zum Streik zum Nachteil der deutschen Wehrmacht ist Feindbegünstigung und wird in der Regel mit dem Tode bestraft.

Zu widerhandlungen gegen vorstehende Bestimmungen werden von den deutschen Standgerichten abgeurteilt.

Gegen Gewaltanwendung, Zusammenrottungen usw. wird rücksichtslos von der Waffe Gebrauch gemacht.

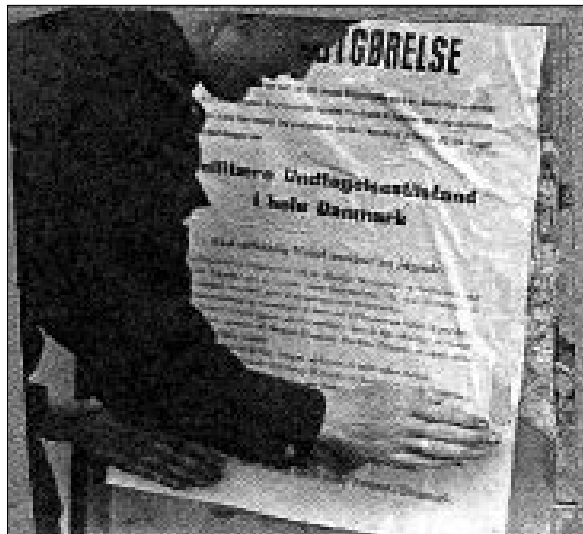
Jedem Einwohner Dänemarks, der sich den auf völkerrechtlicher Grundlage beruhenden Kriegsmaßnahmen fügt, wird Unversehrtheit der Person und des Eigentums im Rahmen der Gesetze zugesichert.

**Der Befehlshaber der deutschen Truppen
in Dänemark.**

Hvem klistrede de tyske plakater op?

Sandsynligvis et føl – dvs. dansk reserverbetjent, næppe en tysker. Det paradoksale er, at en dansker klistrer skidtet op og en anden river den ned.

Risikoen var nedskydning eller tysk tugthus.

Meddelelse om straffe for forseelser mod forordninger fra den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark

Strafafsøning i tyske straffeanstalter.

Fra kompetent tysk side meddeles:

Mange danske har endnu ikke gjort sig det klart, at under den militære undta-

gelsestilstand straffes selv små forseelser mod de udstedte forordninger og mod den tyske Værnemagts interesser strengt.

Således er f. eks. i de første 14 dage efter undtagelsestilstandens indførelse forskellige steder i landet et større antal personer blevet stillet for tysk standret for nedrivning af bekendtgørelser fra den øverstbefalende for de tyske tropper, for fornærmelse mod den tyske Værnemagt eller enkelte medlemmer af den og for lignende forseelser.

De er blevet idømt fængselsstraffe fra 2 måneder og op til flere år.

I denne sammenhæng må det understreges, at enhver, der under undtagelsestilstanden idømmes en længere frihedsstraf for forseelser mod forordninger fra den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark må regne med, at straffens afsoning vil foregå i tyske straffeanstalter. I en række tilfælde er der allerede anordnet strafafsoning i de tyske straffeanstalter.

28.06. Advarsel mod at opholde sig på gaderne i spærretiden. Forbud mod at bære våben indskærpes.

Fra officiel tysk side meddeles:

Indførelsen af spærretiden i Storkøbenhavn har det formål at muliggøre en hurtig og virksom indskriden af tyske kræfter mod sabotører og voldsforbrydere, der optræder i grupper. Derfor er det ubetinget nødvendigt, at gaderne holdes fuldstændigt frie i spærretiden.

I flere gader havde der natten mellem den 26. og 27. juni i spærretiden dannet sig grupper af personer, som ikke rettede sig efter de tyske anvisninger, og fra hvilke der endog blev skudt. I sådanne tilfælde har de tyske styrker befaling til ufortøvet at gøre brug af våbnene.

Der vil fortsat blive skredet hårdt ind mod ethvert opløb i gaderne. Det tilrådes derfor, at man holder sig borte fra vinduerne i huse i nær-

heden og holde vinduerne lukket for at undgå mistanke om, at der vil blive skudt fra dem.

Efter at der natten mellem den 26. og 27. juni som følge af opsætsighed er blevet dræbt 5 personer, og mange er blevet såret her i byen, må det håbes, at sådanne episoder ikke gentages.

Opmærksomheden henledes på det absolutte forbud mod at bære våben og på, at personer, der er i besiddelse af våben, kan straffes med døden.

Meddelelse om skærpelse af spærretiden i Storkøbenhavn på grund af sabotagehandlinger

Fra kompetent tysk militær side meddeles:

Den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark har, som følge af, at der i nætterne fra 12.-13. og 13.-14. september på ny er forefaldet et antal alvorlige sabotager, fastsat, at alle offentlige lokaler, biografer, teatre og andre forlystelsesetablissementer i Storkøbenhavn fra og med tirsdag den 14. september skal lukke kl. 20.

Færdsel på gaderne er, ligeledes med øjeblikkelig virkning, forbudt i tiden, hvor færdselsforbudet er gældende.

Færdsel på cykler i Storkøbenhavn er fremdeles forbudt i tiden fra kl. 20 – kl. 5. Undtagne fra dette forbud er de samme personer som hidtil.

Afspærringen af det i bekendtgørelse fra den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark af 9. september fastsatte kvarter på Vesterbro vedbliver at bestå som hidtil.

Byen København har inden den 15. September 1943 kl. 15 at levere erstatning til samme værdi af 6 lastbiler tilhørende den tyske Værnemagt, som er blevet ødelagt ved sabotage.

Ved de ovennævnte tilfælde af sabotage er der, udover ødelæggelsen af de 6 Værnemagten tilhørende lastbiler for hvilke Københavns Kommune vil have at stille erstatning, i betydelig udstrækning sket skade på dansk ejendom. Det viser sig altså endnu en gang, at følgerne af de forbryderiske sabotagehandlinger udelukkende kommer til at bæres af det danske erhvervsliv og den danske befolkning.

Så længe sabotørerne viser sig at kunne drive deres forbryderiske spil i nattetimerne, må færdselsforbudet i nattetimerne for den samlede befolkning opretholdes, eventuelt skærpes. Så beklageligt dette end er for befolkningen, må det dog på den anden side fastslås, at de pågældende tyske instanser allerede for at kunne gennemføre en hensynsløs bekæmpelse af sabotagen må holde gaderne frie for enhver færdsel i nattetimerne.

Kommissærordren afgivet af Hitler beordrede alle tyske militære enheder til at aflive (skyde) personer på stedet, hvis de anså dem for at være fjender af Det tyske Rige.

Denne ordre gjaldt alle besatte områder også Danmark.

Kommunisterne fik skylden for strejkerne

Men strejkerne var ikke koordinerede, der var ingen overordnet ledelse, og alle faglige organisationers ledelser (pamperne) blev sat ud af kraft. Ledelsen var overgået til arbejdspladserne, især til de respektive tilidsmænd, det var dem, der ledte slagets gang.

Karakteristisk er det, at arbejdspladsernes socialdemokrater (venstrefløjen) bryder med højrefløjen.

Det kommunistiske partis folk på arbejdspladserne trækker det store, tunge læs ved uddeling af flyveblade og illegale blade således, at de strejkende får relevante oplysninger, og strejkerne får effekt.

Alle spekulationer om, at modstandsbevægelsen eller kommunisterne havde folk, der rejste rundt og hidsede folk op til at strejke, er igen et af de mange spørgsmål, der er fremkommet efter krigen.

Det var de lokale arbejdere, hvor kommunister på grund af deres nære forbindelser til arbejdspladserne gik med i strejkerne og øvede deres indflydelse for at opnå det bedst mulige resultat.

Kommunisterne var en af dansk politi særdeles hårdt jagtet minoritet, som ikke havde det overskud af kraft, man i dag tillægger dem.

Husk lige på, at 6 – 10 % af Det kommunistiske Partis medlemmer satte livet til under modstandskampen – primært pga. af det danske politis indsats.

Tænk lige på de kommunistiske gruppers sabotageaktiviteter i denne periode, man havde ikke ressourcer til også at gå ind i en overordnet organisatorisk indsats på landsplan. De «gamle» sabotører i KOPA,

hvor størsteparten havde været spaniensfrivillige, var i det store og hele uskadeliggjort, ikke kun i København, men på landsplan. Disse sabotører var skudt under aktioner, henrettet, eller sad i tyske tugthuse eller kz-lejre.

Strejkerne var et spontant, forholdsvis bredt, folkeligt udtryk for:

Nu er det nok, hertil og ikke længere; her sætter vi grænsen.

Regeringen afleverer sin afskedsansøgning til Kongen. Kongen bevilliger den. Men en statsminister skal kontrasignere. Danmark har ingen statsminister til at skrive under; eller har vi?

Har Danmark derfor stadig en «uofficiel regering» departementchefstyret efter 29. august 1943?

Modtog politikere og ministre løn efter d. 29. august 1943? Har de det, må man antage, at de, som folkets foregangsmænd og moralske vejvisere, har udført et arbejde af en slags.

De burde have gjort nytte. Hvad har de bedrevet efter den 29. august?

Scavenius var og blev den mest upopulære samarbejdspolitikker, men hvem begik flest skurkestreger? Scavenius eller Buhl?

I folkemunde fik Scavenius skyld for at være tyskvenlig, men Stauning hævdede: „Scavenius er ikke og kan ikke være venlig.“

Han spillede dog i nogen grad med åbne kort?

Man vidste nogenlunde, hvor man havde ham.

Christiansborg blev, uden tyske hindringer, brugt af politikerne lige til krigens afslutning.

Buhl har eksempelvis således et møde medio april 1945 på Christiansborg med chefen for S.O.E., Lippman, som overrækker en protest fra de allierede mod den skæve våbenfordeling.

Buhls breve til den svenske statsminister og henvendelserne til Moskva må også formodes ekspederet fra regeringskontorerne på Christiansborg.

Min fornemmelse går på, at man har været ret så aktive, men disse handlinger fortaber sig stadig i det dunkle mørke under de gulvtæpper, hvor de er fejet ind.

Horserødlejren

Efter lederen af BOPA, Ejgil Larsens, flugt fra Horserød afsløredes en del uenighed fangerne imellem. Slutresultatet blev en indbyrdes aftale om af hensyn til repressalier over for medfanger og pårørende, at alle vil afholde sig fra flugtforsøg.

Med denne indbyrdes aftale i baghånden forhandler man sig derefter til en klar aftale med den mildest talt usympatiske fængselsdirektør Bendtzen og landets justitsminister Thune Jacobsen. Disse lover og garanterer, at ingen danske fanger vil blive udleveret til tyskerne.

Men denne aftale var som de tyske ikke-angrebepagter intet værd; endnu et bedrag, endnu et forræderi, som aldrig blev straffet, trods det at det kostede lidelser, invaliditet og død for mange danske.

Kl. 3 om natten omringer en tysk militærafdeling Horserødlejren. Kun 93 slap væk for næsen af tyskerne, resten blev overført til koncentrationslejrenes Helvede.

Var det også en protysk handling, der gavnede nazisterne?

Svig og aftalebrud? Politikere i en nøddeskal?

«Kampe» mellem dansk forsvar og tyske hærenheder

23 faldne. Flåden sænker sine skibe; enkelte fartøjer når svensk havn. Tyskerne tager 500 gidsler; historiebøgerne har side op og side ned beskrevet flådens heltmodige indsats, men ikke et ord om, hvor meget ubeskadiget materiel hæren og flåden gav tyskerne.

Så vidt jeg kan skønne, er der ikke fjernet – «stjålet» – andet materiel fra Hærens depoter, end hvad oberst Bennike og smedesvend Christian fjernede.

Hvorledes tyskerne anvendte det materiel, der blev overgivet til deres undertrykkelsesapparat foreligger ikke oplyst.

Tyskerne havde længe haft operationsplanen Safari liggende klar i skuffen; en plan for hvorledes de i tilfælde af en invasion kunne afvæbne vor hær og flåde. Tyskerne gik ud fra, at hæren og flåden i tilfælde af en invasion ville falde dem i ryggen.

Kendte vort forsvar denne plan?

Hvis de gjorde, hvilke modforholdsregler tog man?

Hvis man intet foretog sig, ville det være rimeligt at få en begrundelse herfor. Det, intet at gøre, er også en handling.

Er det igen en protysk handling, der gavtede den tyske krigsmaskine?

De fik jo trods alt løn for at passe på isenkrammet.

Af flere kilder, bl.a. A.R. Jørgensens, fremgår det, at hærledelsen har drøftet problemet og var kommet til det resultat, at det var for farligt for civilbefolkningen.

Af Reichbevollbemächtigte Bests dagbog fremgår, at den øverstbefalende for den danske hær Ebbe Gørtz har været til middag hos Best. Aftalte man her, vor hærs rolle under afvæbningen?

Noget kan tyde på det – flådens øverstkommanderende admiral Wedel deltog ikke i middagen. Hvorfor ikke?

Hvorfor er Wedel aldrig blevet tiltalt og straffet for lydighedsnægtelse – han gav trods alt ordren til vor flåde: Sænk!

Nu har jeg ikke en krigsmæssig uddannelse, men kun lidt snusfornuft og den forvildede unges erfaring som sabotør.

Kunne man ikke lade ammunitionen ligge og blot ødelægge kanonerne? Ødelagte kanoner ville gøre ammunitionen overflødig.

Kanonerne var forholdsvis lette og hurtige at smadre.

Hvis telefonforbindelserne var afbrudt, kunne, man måske sende en kontordame af sted på cykel, hvis man ikke selv turde, og lade hende bede de lokale smede, automekanikere, gas og vandmestre osv., om at møde op med skærebrændere o.l. udstyr.

Jeg er 99,9 % sikker på, at der på alle kaserner var smede, eller værnepligtige smede, der kunne håndtere det lokale skærebrænderudstyr.

Uden at vide, hvor mange kanoner man havde de forskellige steder, er det som gammel smedevend, min klare opfattelse, at ca. 20 smede med 10 brændersæt uden unødigt larm, i dybeste stilhed, ville kunne rydde en kaserne på få timer uden at støje.

En skærebrænder var et ukendt begreb

for vort forsvars ypperstepræster

Sprængstoffet kunne brændes af uden den helt store risiko, sabotører skal have fyret, når det var koldt, med trotyl i kakkelovnen.

Sukker var rationeret, men hvad med lidt syre i køretøjernes brændstoftanke?

Et lille beskidt trick, som må forudsættes bekendt selv i de højtuddannede officerers kredse og i det tvungne pensum i uddannelsen i krigskunstens mysterier.

Hvis også det var for farligt, kunne man vel finde og anvende gummihandsker til operationen?

Intet krævede en højere uddannelse, intet krævede andet end god vilje, men den havde man ikke.

Det eneste positive, jeg har fundet fra hærens 29. august, er et billede af danske infanterister, som står undskyldende og griner fjoget med deres 89-geværer, som de har smadret kolberne på.

Disse forvildede unge opfatter jeg som brave danskere, der kunne og ville gøre noget ved det, men de måtte ikke, derfor gjorde de, hvad de kunne, ikke meget, og det er det, de undskylder.

Havde de haft officerer til at føre sig, havde vi med stolthed kunnet fremvise et ganske andet billede end lidt flækket brænde på smadrede geværer.

Typisk var, at ved flere kaserner stod de danske soldater vagt helt ubeskyttede, uden nogen form for dækning. Resultat?

Ved Gernersegades Kaserne i København blev vagten skudt ned. Mord? Hvis det var det, hvem var da de ansvarlige?

Unge, hensynsløse, forvildede danske soldater med deres smadrede 89 geværer.

Som BOPA-sabotør røvede og stjal jeg våben, hvor det var muligt.

Jeg nedlod mig dog aldrig til at stjæle et dansk 89 infanterigevær. Begrundelsen finder du ved at betragte soldaten yderst til venstre. Det var langt – klodset og umuligt at skjule ved færdsel på gader og stræder.

Vi små, forvillede, hensynsløse unge sabotører vidste, at en tysk vagt-post kunne ikke afvæbnes. Han ville af hensyn til sin og værnemagtens ære (og en tur i en dødspatrolje) sætte sig til modværge lige så længe, han kunne trække vejret.

Tyskerne var naive nok til at antage, at danske militarister havde samme æreskodeks. Derfor skød tyskerne den danske soldat ned uden varsel.

Var den danske hærs indsats eller mangel på samme et bidrag til den tyske krigsmaskine? Var vi passive krigsdeltagere på tysk side?

Var det endnu et vidnesbyrd om politikernes og hærens protyske holdning? Tyskerne fik for 700 mill. Kr. ubeskadiget materiel af den danske hær – funktionsdygtige våben. Tyskerne fik Flådens og Hærens virksomheder med en omfattende maskinpark og med et omfattende udstyr på flådestationerne til reparation af skibe – helt og aldeles ubeskadiget – med funktionærer og specialuddannede arbejdere klar til at forsætte.

**Den danske hærs gavebod i august – her venner!
Vort bidrag til jeres krig! Våben for 700 mill. kr.
Vær's go – Brug dem mod vort fædrelands venner**

BOPA måtte for at rette på danskhedens stolte image sabotere flere af det danske krigsvæsens virksomheder.

Politikerne kunne som tyskernes gode samarbejdspartnere gå hjem og sove, til krigen sluttede, de var fredet i klasse A.

Officererne kunne efter interneringen bo hjemme helt legalt til langt hen på efteråret 1944. For tyskerne var de stadig vennerne, samarbejdspartnere, man kunne stole på, men hvad var de for de aktive modstandsfolk?

Flådens indsats er vi stolt over, officererne handlede på trods af politikerne, de kunne måske have smadret mere materiel på land, men kan vi blive enige om, at de gjorde dog trods alt noget.

Men gjorde de, hvad de kunne/burde have gjort, deres uddannelse og løn taget i betragtning? Deres handicap var, at de var danske. De havde ikke viljen. De havde ikke modet. Lad os alligevel være stolte over dem. De har trods alt rene hænder.

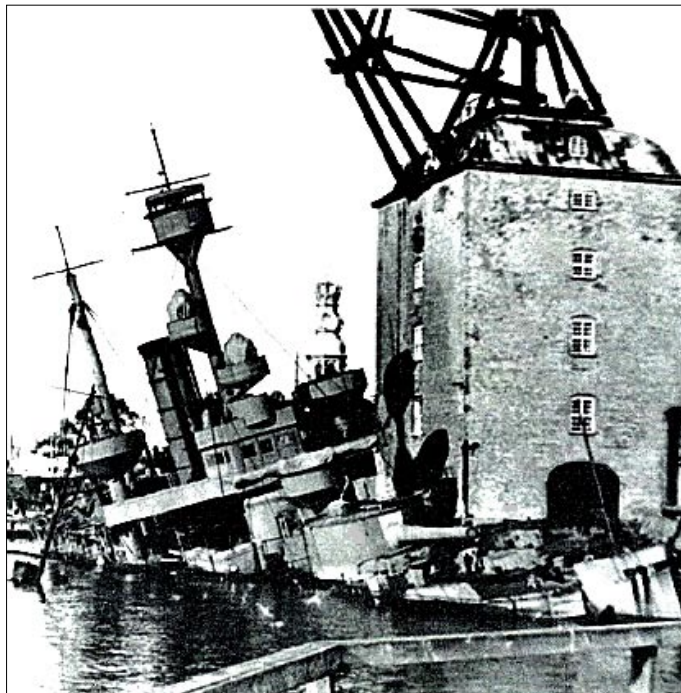
Peder Skram sænket

d. 29. august 1943

på Orlogsværftet

ved mastekranen.

*På Flådens eget initiativ,
uden officiel ordre fra rege-
ringen*

Tyskerne havde smidt fløjlschandskerne og iført sig jernhandsker.

Krigen blev skærpet. Dette illustreres bedst ved antallet ad henrettelser og likvideringer.

